

Een eeuwenoude Binu-staf om regen mee af te smeken

Het afgebeelde object is een zogenaamde Binu-staf, een Gobo, ook wel wolkenhaak genoemd, waarschijnlijk van de Tellem, een volk dat van de 11e tot de 15e eeuw leefde in Bandiagara in Mali.

In de 15e eeuw vestigden de Dogon zich in deze streek. Zij respecteerden de grotten waarin de Tellem-voorouders waren begraven. De staf is 53,5 cm hoog en diende om contact te maken met de Nommo, de god van het water. De Binu-priester plaatste als hij vanwege langdurige droogte regen wilde afsmeaken, een dergelijke staf op zijn altaar. De vier neerwaarts gebogen armen symboliseren de vier windrichtingen van waaruit de regenwolken komen. De belletjes die aan de armen zijn bevestigd dienen om de geesten te wekken die de regenwolken naar het droge gebied moeten geleiden.

Ik heb deze staf halverwege de jaren 80 gekocht in Den Haag bij kunsthandel Pisa op de Denneweg. Jeannette Pisa was de dochter van beeldend kunstenaar Willem Minderman. Minderman was opgeleid aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag, waar hij later zelf docent werd. Hij was een verdienstelijk etscher van stadsgezichten en landschappen. De hiernaast afgebeelde ets van wilde planten aan de waterkant doet haast denken aan een verzameling Binu-staven.

Willem Minderman was een verwoed verzamelaar van etnografica. Na zijn dood in 1985 werden regelmatig stukken uit zijn collectie aangeboden door zijn dochter Jeanette, die getrouwd was met Frans Pisa, in haar galerie in Den Haag. Als geboren en getogen Hagenaar bezocht ik met regelmaat de Denneweg, waar toen bijna deur aan deur antiekwinkels waren. Je had er o.a. de nog altijd bestaande gerenom-

meerde juwelierszaak Bodes & Bode, die op de eerste verdieping ook etnografica en hedendaagse kunst te koop aanbood. Dat deze staf zeer oud is, is o.a. te zien aan het soort ijzer waarvan hij gemaakt is. Het is ijzer dat uit erts, gesmolten in plaatselijke smeltovens, verkregen werd. Zulk ijzer is anders van structuur dan het geïmporteerde ijzer dat vanaf 1800 in grote hoeveelheden Afrika binnenkwam. De staf is niet echt strak en heeft een wat bronsachtige huid, ongetwijfeld het gevolg van het lange verblijf, maar ook van de bijzonder gunstige klimatologische omstandigheden in de Bandiagaragrotten in Mali. In vochtige grond zou het ijzer al lang vergaan zijn. De belletjes van deze staf zijn van een dunner ijzer dan de belletjes van latere Dogon Binu staven. Ze hebben, anders dan die belletjes, een klepel. De latere, massievere ogende ijzeren Dogon belletjes zijn te herkennen aan hun conische vorm en hebben aan de onderrand een smalle verdikking.

Ik koos deze zeer oude staf voor de cover, omdat het een van mijn eerste ijzeren objecten is. Deze staf gaf ook de aanzet tot mijn huidige verzameling gesmede objecten uit West-Afrika, waar ik rond 1990 mee begonnen ben. Na aanvankelijk o.a. Igbo verzameld te hebben, ging mijn interesse steeds meer uit naar objecten en beelden van de Dogon en de Lobi en in het bijzonder naar de gesmede objecten. In mijn boek *The Power of Iron in Africa* heb ik mijn ijzerverzameling beschreven. Ik ben nu bezig met een vervolgpublishatie waarin ik tracht de betekenissen van houdingen en gebaren van een inmiddels uitgebreide hoeveelheid ijzeren figuren toe te lichten.

Verzamelaars die deze interesse in smeedwerk met mij delen, nodig ik van harte uit om contact op te nemen.

info@frankeerhart.nl

